

Troostboek

Leven na de dood van een kind

Tien jaar geleden verloor Maria Quist haar zoon Willem van zeventien aan een ongeluk. Jaren later schreef ze in haar huisje in Frankrijk een indringend boek. Over rouw, troost en dankbaarheid. Maar ook over hoe de dapperheid van het begin vervliegt, en over hoe moeilijk het dan wordt. „Wist ik veel hoeveel verdriet ik nog zou krijgen.” Door **Gerbrich van der Meer**.

Beschuit, blauw wit bestrooid met muisjes staat me vrolijk op te wachten. „Mijn oudste zoon heeft eergisteren een zoon gekregen”, vertelt Maria Quist opgetogen. Ze kijkt me veelbetekend aan. „En, weet je hoe hij heet?” „Willem?”, probeer ik. „Ja, Willem,” glundert ze. „Ik had er echt nooit bij stil gestaan, weet je. In stilte had ik wel gehoopt dat er in de tweede naam iets van Willem door zou klinken. William of zo, zijn vrouw is een Amerikaanse. Maar dat Willem zijn eerste naam is geworden. Dat is geweldig.”

Ze is zó blij. „En tegelijk is alles zó verwarrend. Toen mijn man en ik het hoorden, stroomden de tranen over onze wangen. We zijn beide stilletjes in een hoekje van de kamer gaan staan. Die tranen bleven maar komen. 's Avonds hebben we geklonken op het nieuwe levenswonder. Op Willem, toasten we. Wat heerlijk om die dierbare naam weer te horen en te noemen.”

Verlies

Op 8 januari 1999 stond de tijd plotseling stil voor de familie Quist, toen woonachtig in Appelscha. Hun jongste zoon kwam om bij een eenzijdig ongeval. Net ingestapt bij een vriend die pas twee maanden zijn rijbewijs had, klapte de auto korte tijd later met de zijkant tegen een boom. De kant waar Willem zat. Hij was op slag dood.

‘Toen kwam ik in de hel. Je leest dat mensen in wanhoop hun kleren scheuren en de haren uit hun hoofd trekken. Figuurlijk bedoeld, dacht ik. Maar in die minuten rukte ik aan mijn kleren en haren en ik bezwoer God dat hij van mijn kind af moest blijven. Kom niet aan mijn kind, ik kan hem niet missen. God, laat mij mijn kind houden, blijf van Willem af, hij is van mij...’ (p. 31)

Maar Willem was er niet meer. En met Willem verdween het even-

wicht en de vanzelfsprekendheid uit het gezin. Een onnoemelijk zware tijd brak aan. Maria Quist: „Je hele leven komt op losse schroeven te staan. Alles wordt anders. Niet alleen door het verlies van je kind, maar ook door een verstoring van relaties.”

Wij konden elkaar nauwelijks bereiken of het verdriet delen

Haar man en zoon waren veel rationeler ingesteld. „Ik vond mijzelf meer in Willem terug, wij waren uit hetzelfde hout gesneden. Willem was een levenslustige mensenvriend, sjouwde net

als ik vroeger allerlei dieren mee naar huis, bekommerde zich om de zwakkeren in de samenleving. Ik kon me ook aan hem optrekken. Als ik op hol sloeg, kon hij als geen ander mijn kwaadheid beteugelen. Hij trok zich van niemand iets aan. Als-ije thuis kwam, kreeg ik stevast een dikke kus. Ook al stonden er slierten vrienden om hem heen. En hij was altijd zo goedgehumt. Voelde zich nooit op zijn tenen getrapt, zoals ik. Had veel begrip voor anderen. In zijn kamer bij ons thuis was het een komen en gaan van vrienden. Waar Willem was, was het feest.”

Met de dood van Willem werd alles anders. Plotseling was de balans in het gezin weg. „Mijn man en mijn zoon spreken dezelfde taal. Ik vond dat heerlijk voor mijn man, maar voor mij was het erg eenzaam. Mijn gevoelstaal is anders, wij konden elkaar nauwelijks bereiken; we waren nauwelijks in staat het verdriet om Willem te delen.”

Maria Quist stortte zich als een bezetene op de tuin en op Willem's tuintje, op de begraafplaats. Overal plantte ze kleurige bloemen en planten. „Als je geluk hebt, pas je emotioneel bij elkaar, maar dat is lang niet altijd zo. Wat er niet inziet, komt er ook niet uit. Het is de kunst om de ander te leren accepteren zoals hij/zij is. Je kunt niets afdwingen.”

Liefde

Anderhalf jaar na de dood van Willem, ging Maria Quist met haar man in therapie. Dat hielp. Voorzichtig kwam er een gesprek op gang. De motor was de liefde tussen hen. En die blijft, weet ze. Maar die bindende kracht van de onderlinge liefde moet wel steeds weer opgezocht worden, liefdeskoosd. „Want dat heb ik ervan geleerd. De liefde is wat je verbindt. Richt je vizier daar op, ook als irritaties of onbegrip je daar van af willen brengen.”

In al die jaren ondervond Ma-

ria Quist dat verdriet ook rare dingen kan doen met de mens. „Verwachtingen over en weer zijn in die rouwperiode soms onbeantwoord gebleven. Dan kan alles plotseling op scherp staan. Zo pijnlijk.” Verstoorde relaties in wijder familieverband werden buitengewoon belastend. „Juist wanneer er al zoveel verdriet in het gezin is.” Maria Quist ondervond hoe belangrijk communicatie was om elkaar terug te vinden, „maar in de praktijk blijkt dat lang niet altijd gemakkelijk.”

Tegelijkertijd ondervond ze - soms onverwacht - zo veel warmte, zoveel steun in de vorm van bloemen, schouderklopjes, lieve woorden, stilte, aandacht, kaarten, brieven en briefwisselingen.

‘Wat mij [...] is bijgebleven, is bewondering voor al die mensen die zijn geweest. Huilend, met tranen in de ogen, nauwelijks uit hun woorden komend. Sommigen hadden zich duidelijk moed ingedronken. Het moet een zware gang zijn geweest. Toch waren ze er, in groten getale. Dappere mensen allemaal. Het betekende veel voor ons.’ (blz. 49)

Probeerde ze in het eerste jaar vooral flink te zijn, - „de kerstdagen moesten ook vooral gezellig verlopen” -, in het tweede jaar sloop het ongeduld binnen. „Nu was het mooi geweest. Willem moest nu maar weer eens terug komen.” Daarna was ze alleen maar moe, moe, moe.

Acht jaar na de dood van Willem, tijdens een vakantie in hun huisje in Frankrijk, besloot Maria Quist dat ze daar nog een aantal weken zou blijven. Om te schrijven over Willem: om het verdriet eindelijk te benoemen en zo beter hanteerbaar te maken.

‘Willem is dood. Natuurlijk is hij dood, al acht jaar. Ik weet het, ik weet het... Iedereen zei dat hij dood was, ik heb gezien dat hij dood was, we hebben hem begraven. Maar nu heb ik hem dood geschreven... Zijn dood was het einde van zijn leven,

maar het einde van zijn leven was niet het einde van Willem. Willem groeide alleen maar, werd groter en groter, steeds meer aanwezig. Wat voorheen belangrijk was, bestond niet meer. Willem die dood was, begraven was, was alles en overal, in mij en rondom mij, nam bezit van mij. Jarenlang.’ (p. 32/33)

Zeven weken lang schreef ze over die zware jaren. Eerst hortend en stotend, later in een stroomversnelling. „Het ging steeds harder,” glimlacht ze. „Ik had een kiertje opengezet, langzaam maar zeker drong alles zich als een zondvloed naar buiten.” Ze schreef over leven en dood van Willem en over het hele rouwproces gedurende de daaropvolgende jaren. Maar ook over de natuur en de vogels om haar heen, die haar tijdens die weken op de been hielden. ‘Ze horen bij mij zolang ik mij kan herinneren en zijn mijn grootste steun en troost in tijden van verdriet

en tegenspoed’, schrijft ze in het voorwoord. „Ik heb het niet mooier gemaakt dan het is”, vertelt Maria Quist. „Er zit verdriet in, maar ik vind het niet treurigstemmend. Dood en gemis kunnen hand in hand gaan met ge-

Het eerste jaar was ze flink. Het tweede jaar sloop het ongeduld binnen

luk, schoonheid en troost.” ‘Het verhaal is mijn verhaal, maar de emoties zijn herkenbaar en universeel. Een ieder kan er zijn eigen verhaal in lezen’, schrijft ze in het voorwoord van Troostvogels, dat opgedragen is aan alle

moeders die een kind hebben verloren.

Dat blijkt. Het boek maakte bij de uitgave eind vorig jaar veel reacties los. En nog steeds komen er wekelijks reacties binnen op de site www.troostvogels.nl. Ook lezers die geen kind hebben verloren, vinden herkenning. „Laatst schreef een man dat hij het boek met ontroering had gelezen. Hij had zelf een moeilijke jeugd gehad, zijn moeder had hem niet de broodnodige moederliefde kunnen geven, die hij in mijn boek wel vond. Hij heeft het boek toen aan zijn inmiddels hoogbejaarde moeder gestuurd. Vreselijk gehuild heeft ze. Daarna hebben ze ervoor de eerste keer in hun leven over gepraat. Heel bijzonder.”

Essentie
De dood van Willem bracht Maria Quist dichter bij de essentie van het bestaan, zegt ze nu. „Als je een kind verliest, ga je je meer bezinnen op het leven in zijn alge-

Foto: Frans Andringa

meenheid. Wat is de zin van zijn leven, maar ook: wat is de zin van mijn leven. God gaat daarin boven mijn pet. Thuis voel ik mij bij de woorden van psalm 139 die zegt: ‘Het begrijpen is mij te verheven, te wonderbaar, ik kan er niet bij’... God laat zich volgens mij niet kennen, alleen ervaren en beleven. In de liefde vind ik hem terug.”

‘Waar het leven mij van overtuigd heeft, is de bindende kracht en positieve energie die liefde wordt genoemd. Die ik aantrof bij iedereen die ik ontmoette. Liefde, die warmte is en warmte geeft, die verantwoordelijkheid schept voor de ander, die mensen doet opbloeien en in zichzelf en anderen geloven, die ruzies beslecht en agressie stopt. Voor mij is God liefde, positieve energie, oorsprong onbekend.’ (p.197)

Wijsheden wordt duur betaald, zegt ze. „Toen Willem stierf, heb ik intuïtief een lijn uitgezet. ‘We moeten zorgen dat we hier niet aan kapot gaan’, zei ik tegen mijn man, kort na Willems dood: ‘we gaan ons richten op dat wat we gehad hebben: zeventienhalf jaar Willem, zo’n prachtig, lief kind, een groot voorrecht. Dat pakt niemand ons meer af.’ Wist ik veel hoeveel verdriet ik nog zou krijgen. Maar pas nu, na al die jaren, krijgen die woorden betekenis, is de dankbaarheid voor het mooie kind dat wij in ons midden mochten hebben, groter dan het gemis en het verdriet.”

De zware jaren leerden haar ook om zich over te geven. „Ik schep niet als in vroeger dagen mijzelf een toekomst meer; maar leg mijn wensen en mijn werk in Uwe handen neer,” bedenkt ik me vaak. Maar dat blijft moeilijk hoor. Ik houd zorgen. Mijn oudste zoon is nooit uit mijn gedachten. Als ik tegenwoordig bid, bid ik echter niet meer dat dit of dat goed mag komen, maar om kracht. Zodat ik sterk genoeg blijf om mij staande te houden in het tumult. Dat ik sterk genoeg blijf om in het positieve te geloven. Want het ergste zou zijn als

ik het geloof in God en in het leven zou verliezen.” Houvast bieden haar ook een paar dromen:

‘Hoe oud ik precies was, weet ik niet meer. Een jaar of zestien misschien. Ik had een soort droom. [...] ik voelde mij opgenomen in een ruimte vol geluk en

Je gaat je meer bezinnen op het leven. God gaat daarin boven mijn pet

kennis, niet als toeschouwer, maar als onderdeel er van. Voelde dat alle antwoorden op alle vragen binnen mijn bereik lagen en dat ze doodeenvoudig waren. En dat alles goed is zoals het is.’ (p. 197)

‘Hij zat op zijn fiets, klaar om naar school te gaan. Ik hield hem tegen mij aan, streek door zijn haar, aaide zijn gezicht, was volmaakt gelukkig. Waarom moet dit Willem, vroeg ik, waarom moet dit nu zo? Hij lachte alleen maar. Ik werd half wakker en wilde terug. Kwam weer in die droom, dicht bij hem. Toen liet ik hem gaan. Het was géén gewone droom, ik was écht bij hem. Zo voelde het. Warm en gelukkig werd ik wakker. Als ik hem nog op een of andere manier zal zien, maar ik weet dat hij bij me is, weet dat het goed is.’ (p.75)

„Die dromen zijn heel belangrijk voor mij geweest. Alsof ik even een lijntje heb kunnen leggen met het Eeuwige. Het weten dat alles goed is, dat je niet bang hoeft te zijn. Dat geeft mij een geweldige troost. Ik weet niet of ik Willem nog op een of andere manier zal zien, maar ik weet dat hij bij me is, weet dat het goed is.”

Troostvogels, Maria Quist, L'Indépendance, 17,50 euro inclusief verzendkosten, te bestellen via www.troostvogels.nl